

Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin Şiirlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi

Merve KİRİŞ¹
Selman ABLAK²

Gönderim Tarihi: 28.04.2023

Yayın Tarihi: 31.12.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerini, öğretim programlarında yer alan kök değerler (adalet, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, dostluk, dürüstlük, öz denetim, yardımseverlik, vatanseverlik) açısından incelemek ve bu değerlerin nasıl, ne sıklıkta işlendiğini analiz etmektir. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen bu çalışmada veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Ahmet Özdemir'in "Şarkışlalı Âşık Serdarî ve Yöre Halk Şairleri" isimli kitabında yer verdiği Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin 31 adet şiiri oluşturmaktadır. Verilerin analizindeyse betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinde öğretim programlarında yer alan on kök değerden dokuzunun farklı frekanslarda ve yüzdelerde yer aldığı tespit edilmiştir. Buna göre Sivaslı Serdarî'ye ait şiirlerin kök değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sivaslı Halk Ozanı Serdarî, Şiir, Değer, Değerler Eğitimi

An Examination of The Poets of Serdari, The Poet of Sivas, in Terms of Root Values

Abstract

The aim of this study is to examine the poems of Sivas Folk Poet Serdarî in terms of the root values (justice, patience, respect, love, responsibility, friendship, honesty, self-control, helpfulness, patriotism) in the curriculum and to analyse how and how often these values are taught. In this study conducted with qualitative research method, document analysis was used as data collection technique. The data source of the study consists of 31 poems of Sivas Folk Poet Serdarî in Ahmet Özdemir's book "Şarkışlalı Âşık Serdarî and Local Folk Poets". Descriptive analysis was used to analyse the data. According to the results of the research, it was determined that nine of the ten root values in the curriculum were included in different frequencies and percentages in Sivaslı Folk Poet Serdarî's poems. Accordingly, it is seen that Sivaslı Serdarî's poems have a rich content in terms of root values.

Key Words: Folk Poet from Sivas Serdarî, Poetry, Value, Value Education

¹ Sorumlu Yazar: Merve Kiriş, Türkiye, kirismerve@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0008-2033-2201

² Selman Ablak, Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türkiye, selmanablak@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8538-1292

Giriş

Yaşadığı çevreye uyum sağlayabilen, bu çevrenin kültüründen beslenen, geleceğe ayak uydurabilecek bilgi, beceri ve değerlere sahip nesiller yetiştirmek tarihsel süreçte olduğu gibi bugün de eğitimin başlıca konularından birini oluşturmaktadır. Çünkü bu donanımlara sahip bireyler yetiştirildiğinde kendini ve yaşadığı toplumu yakından tanıyan, kültürünü, örf ve adetlerini bilen, değerlerine sahip çıkan farkındalığı yüksek bireyler olacaklardır. Bu sebeplerden ötürü ülkeler kendi değerlerine uygun nitelikte eğitim ve öğretim programları hazırlayarak bazı hedef ve kazanımlar temelinde çocukları hayata hazırlamaktadırlar.

Ülkemizdeki öğretim programları “Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları” ve “Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu’nun genel amaçları sıralanırken; *“Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek”* (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973, s. 5101) ifadelerine yer verilmektedir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere; okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise düzeylerinde çocukların gelişim özelliklerine göre onlara bazı milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler kazandırmak öğretim programlarının amaçlarını oluşturmaktadır.

Değer eğitimi, insanların toplumla uyum içerisinde yaşamasını kolaylaştırırken kültürel aktarımı da sağladığından milli bilinç geliştirmeye de yardımcı olur. Neticede eğitim ve öğretim kurumlarında yer alan değer eğitiminin, insanların hem bireysel hem de sosyal gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Son yıllarda yaşanan bilimsel, teknolojik ve sosyal gelişmeler insan hayatında birtakım değişimleri de mecbur kılmıştır. Çağa ayak uydurabilen nesiller yetiştirebilmek için gerekli görülen beceri, tutum, değer ve davranışlar okullarda müfredatlar aracılığıyla çocuklara kazandırılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 yılında yapılan değişiklikler ile diğer yıllardan farklı olarak değerler ve değer eğitimi yeni müfredatın odak noktasını oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak yine Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın yayınladığı “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” isimli bildiri; değer eğitiminin bütün eğitimin ruhunu oluşturduğu, değerlerin sadece lafta kalmayacak kadar önem arz ettiği ve okul içinde ve dışında da pratiğe dönüştürülecek fırsatların yaratılması gerektiği, değer aktarımında aile ve okul iş birliğinin önemli olduğu vurgulanarak öğrencilere aktarılması hedeflenen kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik şeklinde belirlenmiştir (MEB, 2017, s. 7).

Günümüz eğitim sistemleri içinde değer eğitimi gerçekleştirilirken farklı yollara başvurulmaktadır. Bu kapsamda değer eğitiminde başvurulan kaynaklar arasında edebi ürünler yer almaktadır. Edebi ürün *“değişik edebiyat türlerinde kaleme alınmış, sanat değeri taşıyan eserlerden her biri”* (TDK, 2005, s. 599) olarak tanımlanmaktadır. Sanatsal değer taşıyan bu eserlerden birisi de hiç kuşkusuz şiirlerdir. Şiir; *“zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi, manzume, nazım”* (TDK, 2005, s. 1867) anlamına gelmektedir. Köklerini geleneksel edebiyattan alan şiirler, halk ozanlarının, âşıkların hem çalıp hem söyledikleri sözlü eserlerdir (Can, 2012, s. 189). Halk ozanları şiirlerine sevdalarını, hasretlerini, sitemlerini işlerken aynı zamanda yaşadıkları dönemin sosyal ve siyasal özelliklerine de yer verdiklerinden toplum kültürünün önemli temsilcilerinden sayılmaktadırlar.

1834 yılında Şarkışla'nın Kayalıyokuş mahallesinde dünyaya gelen Serdarî (Aşkun 1940, s. 315), orta boylu, gücü kuvveti yerinde, sesi de gür bir insandır (Aslanoğlu, 2006, s. 378). Asıl ismi Hacı olan Serdarî, küçük yaşta geçirdiği talihsiz bir olay neticesinde kolunu kaybetmiş, bu nedenle çevresindekiler ona Çolak Hacı lakabını takmışlardır (D. Kaya, 2009, s. 99). Hacı, gençlik yıllarında merak sardığı deyişlerini ve koşmalarını zamanla köy odalarında da söylemeye başlamış, sesinin güzel olması ve koşmalarının çok beğenilmesi üzerine yakın ve uzak çevresinde ismini duyurmuş, zamanla dönemin ünlü âşıkları tarafından keşfedilmiş, yine ustaları tarafından âşıkların başı olsun diye kendisine "Serdarî" mahlası verilmiştir (Özdemir, 1997, ss. 19-21). Sivas'ın önemli halk ozanlarından olan Serdarî'nin, okuma yazma bilmemesi ve şiirlerini yazıya geçirememesi sebebiyle eserlerinin çok azı günümüze ulaşmıştır. Buna rağmen yazılı olarak günümüze ulaşan şiirlerinde gerek evrensel gerek milli gerekse manevi değerlerin yaygın olarak işlendiği görülmektedir. Bu bakımdan ozanların söyledikleri şiirler, gelecek kuşaklara kültürel aktarım sağlaması açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmada Sivashlı halk ozanı Serdarî'nin şiirlerinin kök değerler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Değer eğitiminin verilmesinde edebi ürün kullanımının önemli bir yeri vardır. Bu edebi ürünlerden biri ise şiirlerdir. Çocuklar dinledikleri ve okudukları şiirler ile keyifli bir öğrenme süreci geçirirler. Bu yüzden değer eğitiminde masal, destan, fıkra türünde edebi ürünlerden yararlandığı gibi şiirlerden de faydalanılabilir.

Bu bağlamda yapılan çalışmalar incelendiğinde değer eğitiminde edebi ürünlerden yararlanma hususunda Gez & Çinpolat (2022), "Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Edebi Ürünlerle İlgili Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi" başlıklı araştırmalarında konu ile ilgili 55 lisansüstü tez çalışmasını incelemişler ve tezlerde en fazla hikâye/öykü türüne yoğunlaşıldığı, ayrıca fabl, eleştiri, fıkra (gazete), sohbet, röportaj, gezi yazısı, günlük, anı, mektup, nutuk, mülâkat yazı türlerinin olduğu çalışmaların bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Özer (2016), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımı ve Değer Aktarımındaki Katkılarına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri" isimli yüksek lisans tez çalışmasında, öğretmen adaylarının özellikle 7. Sınıf düzeyinde şiir, öykü ve fıkra türlerinden faydalanarak ders planları hazırladıkları ve duyarlılık, vatanseverlik ve saygı gibi değerler ile ilişkilendirmelere gittiklerini tespit etmiştir. Ancak araştırmanın sonunda Sosyal Bilgiler öğretim programlarında değer eğitimi gerçekleştirilirken sözlü ve yazılı edebi ürünlere daha fazla yer verilmesi gerektiğini de vurgulamıştır. Bu açıdan bakıldığında öğretmen adaylarının değer eğitiminde kullanabilecekleri edebi ürünlere ulaşmaları için alana dönük araştırmaların sayısının da artırılması gerektiği söylenebilir.

"Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Sözlü ve Yazılı Edebi Türlerin Kullanım Durumu" nu inceleyen Kaymakçı (2013), araştırmasının sonucunda sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlerin kullanımına önem verildiğini, bu kapsamda anı, atasözü, biyografi, destan, deyim, efsane, fıkra, gezi yazısı, günlük, hikâye, kompozisyon, makale, mani, marş, masal, mektup, menkıbe, özdeyiş, roman, siyasetname, söylev, sözlük, şarkı/türkü, şiir, tekerleme ve tiyatro türlerine ders kitaplarında yer verildiğini tespit etmiştir. Edebi ürünlerin ders kitaplarında kullanılması da bu alana verilen önemin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Yine Otluoğlu (2001), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerinin Ders Aracı Olarak Kullanımının Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi" üzerine yaptığı araştırmada yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı öğretimlerde duyuşsal davranış özellikleri kazanmayı anlamlı derecede artırdığını, bu ürünlerin ders aracı olarak kullanıldığı öğretimde klasik

öğretim yöntemlerine göre hoşlanma, farkına varma, ilgi çekme, istek duyma, kendini daha rahat hissetme, kişiliğine katma, anlama/anlatma, hatırlama, zihinde canlandırma, öğrendikleriyle bağ kurma konularında duyuşsal davranış özellikleri ve bilişsel yeterlilikler bakımından öğrencilerin kendilerini dahada yetkinleşmiş olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın bu sonucuna dayanarak edebi ürünlerin eğitim ve öğretimde kullanılmasının çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine anlamlı katkılar sunacağını söylemek mümkündür.

Yukarıda yer verilen çalışmalardan da anlaşılacağı üzere genel olarak eğitim ve öğretimde özelde ise değerler eğitiminde edebi eser kullanımı gerek çocukların gelişimlerine katkı sunmasından, gerekse eğitimi daha anlamlı, kalıcı ve eğlenceli hale getirmesinden dolayı yararlanılması gereken kaynaklar arasında yerini almaktadır.

İlgili literatürde bu çalışmada yer alan ve almayan onlarca çalışma mevcuttur. Bu çalışmayı önemli kılan ise diğer edebi türlere nazaran şiirlerin alan yazında daha az yer bulması ve Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinin değer eğitiminde edebi eser olarak kullanımı açısından alana katkı sunmasıdır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada Ahmet Özdemir'in "Şarkışlalı Aşık Serdarî ve Yöre Halk Şairleri" isimli kitabında yer verdiği Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin 31 adet şiirinde yer alan kök değerlerin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalardır (Büyüköztürk vd., 2013, s. 265). Nitel araştırmalar, doğal ortamda algı ve olayların bütüncül olarak ortaya konmasına dönük nitel süreçlerin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 37).

Verilerin Toplanması

Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerini temel alan bu çalışmada; verilerin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi; basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Kıral, 2020, s. 173). Araştırmanın konusuna uygun olarak ilk önce bu çalışmanın temel dokümanı olan Ahmet Özdemir'in "Şarkışlalı Aşık Serdarî ve Yöre Halk Şairleri" isimli kitabı, Şarkışla Kültür Sanat ve Yardımlaşma Derneği yayınevinden temin edilmiştir. Araştırmayı güçlendirmek adına çalışmada bahsi geçen diğer konular ile ilgili belgelere, basılı kaynaklara ve elektronik ortamda yayınlanmış olan bilimsel kaynaklara ulaşılmış ve bu kaynaklarda ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Ahmet Özdemir'in "Şarkışlalı Aşık Serdarî ve Yöre Halk Şairleri" isimli kitabında yer verdiği Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin 31 adet şiiri ve sayfa numaraları şu şekildedir:

Tablo 1. *Şarkışlalı Serdarî'nin Şiirleri ve Sayfa Numaraları*

Şiir isimleri	Sayfa numaraları	Şiir isimleri	Sayfa numaraları
Çare Mustafa	45-46	Kuloğlan	68
Eyleme	47	Varman	69
Demhanelerde	48	Yiğidin	70
Kınam Ağladı	49-50	Ne Bilsin?	71
Bostanım	51	Gönül Eğlesin	72
Yanmayayım mı?	52	Olsun	72
Felek	53	Borç Olsun	73
Deli Serdarî	54	Garip	74
Senin Mi?	55	İreçber	75
Vururlar seni	56	Dilber	76
Neler Etti	57	Demişler	77
Sözüm yok	58	Karı Değildir	78
Beklerim	59-60	Oturur	79
Bizim I	61-63	Ündür bu	80
Bizim II	64-65	Ölümü	81
Duramıyorum	66-67		

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi için; nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniği; “Derinlemesine analiz gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılan, araştırma sonucu elde edilen verileri okuyucuya yorumlanmış ve düzenlenmiş şekilde sunan tekniktir” (Karataş, 2015). Nitel araştırmalarda verilerin geçerlik ve güvenilirliği de analiz kadar önem teşkil etmektedir. “*Betimsel türden analizin kullanıldığı bir araştırmada doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan yola çıkarak sonuçlara ulaşmak geçerlilik için önemli olmaktadır*” (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 282). Betimsel analiz tekniği ile yürütülen bu çalışmada da bulgular kısmında doğrudan alıntılara yer verilip bunların yorumlanması ile sonuca ulaşarak geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmada güvenilirlik ise araştırma

sonucunun inandırıcılığı açısından önem arz etmektedir. Güvenirliğin sağlanması için “Araştırmacı; görüşme, gözlem ve dokümanlar yoluyla elde ettiği verileri herhangi bir yorum katmadan okuyucuya sunmalıdır. Doğrudan alıntılarla zenginleştirilecek betimlemeler, araştırmacının daha sonra yapacağı yorumlara ve açıklamalara temel oluşturacaktır. Okuyucu, verileri yorum katılmamış haliyle okuma fırsatı elde ederse, araştırmacının ulaştığı sonuçları bu verilere göre değerlendirme fırsatı da elde etmiş olur. Buda inandırıcılığı arttırabilir” (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 267). Bu çalışmada güvenirligi arttırmak için bulgular kısmında doğrudan alıntılara yer verilmiş, bu alıntılara ilişkin çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Sivashlı Halk Ozamı Serdarî'nin şiirlerinde bulunan kök değerlere yer verilmiştir. Elde edilen nitel verilerin frekanslarına ve yüzdelerine Tablo 2. de yer verilmiştir.

Tablo 2. “Şarkışlalı Âşık Serdari ve Yöre Halk Şairleri” isimli kitapta yer alan kök değerlere ilişkin istatistiksel veriler

Değerler	f	%
Adalet	58	16,43
Dürüstlük	22	6,23
Öz Denetim	68	19,26
Sabır	18	5,10
Saygı	34	9,63
Sevgi	60	17,00
Sorumluluk	44	12,47
Vatanseverlik	48	13,60
Yardımseverlik	1	0,28
Toplam	353	100

Tablo 2. incelendiğinde “Şarkışlalı Âşık Serdari ve Yöre Halk Şairleri” adlı kitapta yer alan Serdarî'ye ait 31 şiir içerisinde öğretim programlarındaki kök değerlerin bulunma frekansları ve yüzdeleri sırasıyla şöyledir; “Öz Denetim” (f= 68, %=19,26), “Sevgi” (f=60, %=17,00), “Adalet” (f=58, %=16,43), “Vatanseverlik” (f=48, %=13,60), “Sorumluluk” (f=44, %=12,47), “Saygı” (f=34, %=9,63), “Dürüstlük” (f=22, %=6,23), “Sabır” (f=18, %=5,10), “Yardımseverlik” (f=1, %=0,28)'dir. Tablo 2. incelendiğinde “Şarkışlalı Âşık Serdari ve Yöre Halk Şairleri” adlı kitapta yer alan Serdarî'ye ait 31 şiir içerisinde öğretim programlarındaki kök değerlerden en fazla Özdenetim değerine, en az ise Yardımseverlik değerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Aşağıda Âşık Serdarî'nin şiirlerinde karşılık bulan kök değerlere ilişkin örnekler yer verilmiştir.

Adalet Değeri: Serdarî Osmanlı Devleti döneminde yaşamış, o dönemin sosyal ve ekonomik durumuna şiirlerinde yer vermiş bir halk ozanıdır. Yaşadığı dönemdeki bazı sosyal ve siyasal adaletsizlikler onu rahatsız etmiş, öyle ki o dönemde Şarkışla'da halktan rüşvet alan ve halka zulmeden bir Müstantik (sorgu hâkimi) için serzenişlerini şu ifadelerle mısralarına işlemiştir:

Vurular Seni

*Âlem gamda iken sen bir hoş olma,
Nefsine uyup da zorba baş olma,
Fukara okuna nişantaş olma,
Atarken atarken vurular seni...*

*Hakkı iptal etme sen seni tanı
Ettiğin yanına kalır mı yanı,
Fitnelikte yekta ukbe-yı sani
Ararken ararken bulurlar seni... (s. 56).*

Yine Serdarî'nin Osmanlı döneminde yaşanan kıtlığı ve bunun halka olan yansımalarını çok güzel bir şekilde anlattığı, daha sonraları ise bestesinin de yapıldığı "Bizim" isimli şiirinde, adalet kavramına fazlaca yer verdiği belirlenmiştir. Şiirde yer verilen adalet değerine ilişkin ifadeler ise şu şekildedir:

Bizim I

...
*Sefil irençberin tebdili şaştı,
Borç kemalin buldu boynundan aştı
İntikal parası binleri geçti
Dahi doğrulamaz belimiz bizim...
Fukara ehlinin yüzü soğuktur
Yıl perhizi tutmuş içi kovuktur
İneği davarı iki tavuktur
Bundan gayrı yoktur malımız bizim...*

...
*Zengin sözüne beli diyorlar
Fukara söylerse deli diyorlar
Zamane şeyhine veli diyorlar
Gittikçe çoğalır delimiz bizim... (s. 61).*

*Fukara halini kimse sormuyor
Ehlî-i diyanetin yüzü gülmüyor
Padişah sikkesi selam vermiyor
Kefensiz kalacak ölümüz bizim... (s. 62).*

...

*Tahsildarlar çıkmış köyleri gezer
Elinde kamçısı fakiri ezer
Döşeği yorganı mezatta gezer
Hasırdan serilir çulumuz bizim... (s. 62).*

*Zenginin yediği baklava börek
Kahvaltıda eder keteli çörek
Fukaraya sordum size ne gerek
Düğülcek çorbası balımız bizim... (s. 62).*

*Bir aşka geldi de biz bunu dedik
Üç yüz senesi bir sille yedik
Her nereye varsan sahipsiz Gedik (Şarkışla)
Kime arz olacak halimiz bizim... (s. 62).
Serdari halimiz böyle n'olacak
Kısa çöp uzundan hakkın alacak
Mamurlar yıkılıp viran olacak
Akıbet dağılır ilimiz bizim... (s. 63).*

Serdarî'nin adalet değerine en çok gönderme yaptığı bu iki şiiri dışında diğer şiirlerinde de ara ara adaleti, adil olmayı telkin ettiği görülmüştür. Bu ifadeleri ise şu şekildedir:

Eyleme

*Bedesten kurbünde cevher satarsan,
Baha bilmez ile Pazar eyleme,
Bir zalim ki sana zulüm eyleirse,
O da bulur sen inkisar eyleme... (s. 47).*

...

*... Altının kadrini sarrafı bilir,
Kıymet bilmez ile pazar eyleme... (s. 47).*

Demişler

...

*Zalimler kurtulup kaçır belleme,
Kimsesizler bunda naçar belleme,
Her şahısı hakkından geçer belleme,
Yiğit hukukunu arar demişler... (s. 77).*

*Derin olur deryaların girdabı,
Boşuna tüketme yüzünün abı,
Ne kadar incedir şeriat babı,
Bir kılı on iki yarar demişler... (s. 77).*

Bizim II

...

*İrahmet deryası ümidim Hak'tır
Efendim çok yaşa duacın çoktur
Adaletine de diyecek yoktur
Alillerden ali dinimiz bizim... (s. 65).*

Dürüstlük Değeri: Halk ozanlarının gerek yaşantılarında gerekse söze döktükleri eserlerinde karşılık bulan değerler arasında şüphesiz dürüstlük de yer almaktadır. Bu bağlamda Serdarî'nin şiirlerinde de yaygın karşılık bulan değerler arasında dürüstlük değeri de yer almıştır. Aşağıda Serdarî'nin şiirlerinde dürüstlük değeri ile ilgisi bulunan ifadeler şu şekildedir:

Bizim I

...

*Çok dilek diledim kabul olmadı,
Şu yalan dünyada yüzüm gülmedi,
Hiç kimseye emniyetim kalmadı,
Açılmadan soldu gülümüz bizim...*

*Zengin sözüne beli diyorlar,
Fukara söylerse deli diyorlar,
Zamane şeyhine veli diyorlar,
Gittikçe çoğalır delimiz bizim... (s. 61).*

...

*Daima doğrudur aşkın sözü,
Gör olsun düşman görmesin gözü... (s. 63).*

Yiğidin

...

*Cahil ile konuşma sözünü bilmez,
Kötü ile konuşma meydan olmaz,
Konuş yiğit ile kahpelik gelmez,
İlden ile gider ünü yiğidin.*

*Daima yiğidin sözü sağ olur,
Zenginlerin kavukçusu çok olur,
Yiğit yerde kalmaz bir gün beğ olur,
İlden ile gider ünü yiğidin.*

*Serdarî'nin dahi sözü haktır,
Kötü bir dert etti yürekte oktur,
Dünyada yiğidin kıymeti yoktur,
Kıymetini bilen hani yiğidin? (s. 70).*

Öz Denetim Değeri: Öz denetim; kişinin kendi davranışlarını kontrol altına alabilmesine karşılık gelen bir kavramdır. Öz denetim, bireylerin özellikle toplum içindeki davranışlarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Oto kontrolü iyi olan bir insan nerde nasıl davranması gerektiğini bilir ve topluma uyum sağlamakta zorluk yaşamaz. Serdarî de bazı şiirlerinde öz denetimi olmayan insanlara nasihatte bulunurken bazı şiirlerinde ise kendi davranışlarından ve bunların sonuçlarından bahsetmiştir. Bahsi geçen şiirlerde öz denetim değeri ile ilgisi bulunan ifadeler şu şekildedir:

Demhanelerde

...

*Benzine baktım sararmış solmuş,
Kendi eli ile belasın bulmuş,
Vaz geç derim geçmez müptela olmuş,
Ab-ı canbak söyler meyhanelerde...*

...

*Aklı fikri olan bunu heceler,
İyi kulak verin gençler kocalar,
İlmi ile amel olan hocalar,
Adam irşad eder dersanelerde... (s. 48).*

Eyleme

...

*Aklı olan her yere atılmaz,
Altın madenine elmas katılmaz,
Bakır pazarında cevher satılmaz,
Boşa cevherini bakır eyleme... (s. 47).*

Vurular Seni

*Alem gamda iken sen bir hoş olma,
Nefsine uyup da zorba baş olma,
Fukara okuna nişantaş olma,
Atarken atarken vurular seni...*

*Hakkı iptal etme sen seni tanı,
Ettiğin yanına kalır mı yani,
Fitnelikte yekta, ukba-yı sani
Ararken ararken bulurlar seni...*

*Serdarî vurulmaz sen bir takkesin,
Hak senin şerrinden bizi saklasın,
Ayarın belli oldu gram okkasın,
Kantara saklansan bulurlar seni... (s. 56).*

Sözüm Yok

...

*Her biri maddiyattan çektim elimi,
Hak kelamına tuttum dilimi,
İstiyorum bir hayırlı ölümü,
Dünya altın olsa dahi gözüm yok... (s. 58).*

Varman

*Dinlen kızlar size nasihatim var,
Özü geçkin olur hocaya varman,
Mala tama edip sakın aldanman,
Sakalı ağarmış kocaya varman... (s. 69).*

Ne Bilsin?

*Gurbete çıkmayan yiğit,
Karın kadrini ne bilsin?
Göz ağrısı görmeyenler,
Körün kadrini ne bilsin?*

*Dünyada murad olmayan,
Arayıp eşin bulmayan,
Kendi kadrin bilmeyen,
Elin kadrini ne bilsin?*

*Sinemi vurdum kamaya,
Felek ahımı komaya,
Alışmış pancar yemiye,
Narın kadrini ne bilsin? (s. 71).*

İreçber

...

*Peşine alır veresiye satar,
Oku ağır eder, öküzü yatar,
Canının acısından şahnaya çatar,
Keskenerek yaba ölçer İreçber... (s. 75).*

Oturur

*Sabahleyin erken kalkmaz,
Kalkıp ocağını yakmaz,
Kurtlu çökeleğe bakmaz,
Ayranını öğer oturur.*

*Dururken birden coşar,
Tökezir sekmeden düşer,
Tek ineğin sütü taşar,
Sümüğün çeker oturur.*

*Beline takmamış çakı,
Uğramamış ecel oku,
Topuğuna tavuk boku,
Kevenle siler oturur.*

...

*Baş kaldırmaz saçağına,
Sinek dolar kap kaçağına,
Çocuk s*mış kucağına,
Tezekle siler oturur.*

*Asla bir işe yaramaz,
Yüzü yok komşuya varamaz,
Yumaz başını taramaz,
Donuna bitler oturur. (s. 79).*

Sabır Değeri: Sabır; “Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç” (TDK, 2005, s. 1671) şeklinde tanımlanmaktadır. Serdarî'nin şiirleri incelendiğinde sabır değerinin daha çok kadere razı olup isyan etmemek üzerine söylendiği anlaşılmaktadır. Ozanın, şiirlerinde yer verdiği sabır değeri ile ilgisi bulunan ifadeler ise şu şekildedir:

Çare Mustafa

...

*Huda rezzakı alemdir gel olma naçar,
Esef etme yahu bugün de geçer,
Ganiyyulmutlaktır kalb gözün açar,
Çok yalvar, niyaz et yâre Mustafa... (s. 46).*

Demhanelerde

*Bazı tecelli var cevri cefada,
Boyun eğer gezer gamhanelerde... (s. 48).*

Felek

*Ya bu imiş hakkın yazısı,
Yürekten çıkmaz sızısı,
İki ananın bir kuzusu,
Arayarak buldu felek... (s. 53).*

Beklerim

...

Aldı Kadın:

*Viran oldu ağ sıvalı havlumuz,
Meyvede vermiyor çifte selvimiz,
Beş seneye idi bizim kavlimiz,
On senedir yar yolunu beklerim... (s. 59).*

...

Aldı Kadın:

*Ben Ayşe'yim yâre kurban olurum,
Demir çarık giyer yarı bulurum,
Son encamı yar yolunda ölürüm,
Ölenece yar yolunu beklerim... (s. 60).*

Saygı Değeri: Âşık Serdarî'nin şiirleri incelendiğinde saygı değerinin çoğunlukla büyüklere gösterilmesi gereken hürmetle ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra "Karı Değildir" isimli şiirinde, karşısındaki kişinin duygularına saygı duyduğunu da söylemek mümkündür. Sivashlı halk ozanı Serdarî'nin şiirlerinde analiz edilen ve on kök değer arasında yer bulan saygı değerine ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Kınam Ağladı

...

*Hakkın helal eyle aziz pederim,
İflah olmaz ben bu dertten giderim...*

*Aziz pederim sen binler yaşa,
Hiç kimsenin aklı ermez bu işe... (s. 49).*

...

*İnciler döktürdüm gerdana deyu,
Âşıklar metheder merdane deyu,
Sivas ülkesinde bir tane deyu,
Vezirler ah etti, Tuğlar ağladı... (s. 50).*

Neler Etti

...

*Misto bana yan bakıyor,
Nağfel yüreğim yakıyor,
Gelin çeneme çıkıyor,
Gelin bana neler etti,
Neler etti neler etti.*

...

*Serdari bunaldı kaldı,
Küçükten sakalım yoldu,
Hem malım elimden aldı,
Nağfel bana neler etti,
Neler etti neler etti... (s. 57).³*

³ İhtiyarlık zamanları birinci cihan harbinin kıtlık zamanlarına denk gelen ozanımız, bakımsız ve aç kalınca aile efradından göremediği saygıyı ve ilgiyi bu şiiriyle dile getirmiştir.

Bizim I

...

*Evlatta babanın sözünü tutmuyor,
Karnım açtır diye çifte gitmiyor,
Uşahlar çoğaldı ekmek yetmiyor,
Başımıza bela dölümüz bizim... (s. 62).*

Demişler

...

*Olmasın istersen merteben yüce,
Kimsenin hatırını kırma zerrece,
İlin kapısını dürtme gizlice,
İl kapını yıkar gider demişler...*

...

*Serdari boşuna dalma derine,
Emri hak neylese gelir yerine,
Kalem katılır mı hak takdirine,
Bir hükme fatiha karar demişler... (s. 77).*

Karı Değildir

...

*Söylettik dilberi sözü sağ imiş,
Güzellikte hiç menendi yok imiş,
Senin derdin benimkinden çok imiş,
Bugün dertleşmenin yeri değildir... (s. 78).*

Sevgi Değeri: Bir kişiye ya da bir canlıya duyulan ilgi, ona karşı hissedilen bağlılık şeklinde tanımlayabileceğimiz sevgi, Serdarî'nin şiirlerinde de evlat sevgisi, karşı cinse olan sevgi olarak yerini almıştır. Bu şiirlerde sevgi değerine ilişkin örnek ifadeleri şöyle sıralayabiliriz:

Yanmayayım mı?

...

*Benim yavrum nazlı idi,
Yavrum şahin gözlü idi,
Can evimde gizli idi,
Ya ben ona yanmayayım mı?*

*Kürk diktirdim kolsuz oldu,
Felek işin yolsuz oldu,
Meleğim oğulsuz kaldı,
Ben ona yanmayayım mı?*

*Zile'den ben kumaş aldım,
Bir hafta müşkülde kaldım,
Gül yüzlü bebekten oldum,
Ya ben ona yanmayayım mı?... (s. 52).*

Felek

*Yandım iller gayet yandım,
Ben bu yurda yeni kondum,
Misto'mu kalır sandım,
Onumu da aldı felek.*

*Ya bu imiş hakkın yazısı,
Yürekten çıkmaz sızısı,
İki ananın bir kuzusu,
Arayarak buldu felek.*

*Çirkin imiş yazılarım,
Mor perçemli kuzularım,
Deve gibi mozularım,
Eşi ile aldı felek (s. 53).*

Beklerim

...
*Ben Ayşe'yim yâre kurban olurum,
Demir çarık giyer yâri bulurum,
Son encamı yar yolunda ölürüm,
Ölenece yar yolunu beklerim... (s. 60).*

Duramıyorum

*Yenile bir sevda düştü serime,
Serimden sevdasın ıramıyorum,
Ne gündüzüm ne gecem gece,
Derdimi kimseye açamıyorum.*

...
*Her derdimde hakka ettim niyazı,
Kader böyle imiş alnımda yazı,
Dudu dilli, ince belli Beyazı,
Ne diyara gitti bilemiyorum.*

*Taze açılmış güle benzer yüzleri,
Kudretten sürmelidir gözleri,
Beni mesteyledi Çeçen kızları,
Yitirdim kendimi bulamıyorum... (s. 66).*

Olsun

*Bir güzel isterim Sultanım senden,
Kışın zemherinden solmamış olsun,
Ne kimse tanıya ne kimse bile,
Yanağına yadel değmemiş olsun... (s. 72).*

Dilber

*Mülazım bekledim geçtim sıraya,
Ölüyom derdinden ha gel buraya,
Kaşların mezadda yüz bin liraya,
Söyle gözlerine baha ne dilber?*

*Yiğit olan muradın almalı,
Âşık olan maşukunu bulmalı,
Bu âlemde bir eserin kalmalı,
Söylenir Serdari daha ne dilber?... (s. 76).*

Ölümü

*Yenile bir haber geldi sıladan,
Eğer essah ise büktü belimi,
Dediler ki sevdiğini el almış,
Kadir Mevla'm nasip eyle ölümü.*

*Şahin dedikleri bir küçük kuştur,
Yârin güzelliği göz ile kaştır,
Kadir Mevla'm beni yâre kavuştur,
Irak ise yakın eyle yolumu... (s. 81).*

Sorumluluk Değeri: Toplum içinde birlik ve beraberliğin sağlanması, kişilerin üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmeleri ile yakından ilişkilidir. Her bir birey kendi sorumluluğunda olan görevleri yerine getirdiğinde sosyal hayatta aksamadan devam edecektir. Serdarî'nin eserleri incelendiğinde sorumluluk değerine ilişkin şiirlerini bu temel düşünce üzerine oluşturduğunu söylemek mümkündür. Ozanın şiirlerinde sorumluluk değeri ile ilişkisi bulunan örnek ifadeler şu şekildedir:

Kınam Ağladı

...
*Kanlı tabancayı sıktım serime,
Ahabplarım gelip gitmez yanıma,
Nazlı yârin emaneti anama,
Beni bilen ahabplarım ağladı.*

*Seyis iyi baksın küheylan ala,
Kaynım Ali Bey'e yadigâr kala,
Bana acımadık can kaldım ola,
İslam reayası birden ağladı (s. 49).*

Deli Serdari

...

*Dost bağının bülbülleri öterse,
Gidi düşman dediğini ederse,
Deli Kadı yârim alır giderse,
Oradan da getirir geri Serdari (s. 54).*

Senin Mi?*

*Ava giderken sapar,
Çocuklardan ekmek kapar,
Avratlardan çalar çarpar,
Memi bu tazı senin mi?*

...

*Serdari çarığın saklar,
Eline geçerse haklar,
Issız odaları yoklar,
Memi bu tazı senin mi? (s. 55).*

Kuloğlan

*Gece kaldım diye sahur yememiş,
Üç gündür ki elin yüzün yumamış,
Tarlalarda tiken, ayrık komamış,
Bu pıtalalar hep mi senin Kuloğlan?*

...

*Ben varmadan ördekleri kaldırır,
Saçma bulamazsa burçak doldurur,
Kimini yaralar kimini öldürür,
Bu pıtalalar hep mi senin Kuloğlan? (s. 68).*

Oturur

*Sabahleyin erken kalkmaz,
Kalkıp ocağını yakmaz,
Kurtlu çökeleğe bakmaz,
Ayranını öğer oturur.*

*Dururken birden coşar,
Tökezir sekmeden düşer,
Tek ineğin sütü taşar,
Sümüğün çeker oturur.*

⁴ Bir av partisi dönüşü çarığını koyduğu yerde bulamayan Serdari, çarığını arkadaşının köpeğinin kaçırdığını ve parçaladığını öğrenmiş ve köpeğine sahip çıkmayan arkadaşına ithafen bu şiiri yazmıştır (Özdemir, 1997, s. 55).

*Beline takmamış çakı,
Uğramamış ecel oku,
Topuğuna tavuk boku,
Kevenle siler oturur.*

...

*Baş kaldırmaz saçığına,
Sinek dolar kap kaçığına,
Çocuk s*miş kucağına,
Tezekle siler oturur.*

*Asla bir işe yaramaz,
Yüzü yok komşuya varamaz,
Yumaz başını taramaz,
Donuna bitler oturur. (s. 79).*

Vatanseverlik Değeri: Halk ozanlarının vatan sevgisi aşılımadaki etkileri aşikârdır. Bu bağlamda Serdarî de eserlerinde vatanseverlik değeri üzerinde durmuştur. Serdarî'nin şiirlerinde yer alan vatanseverlik değerine ilişkin örnek ifadeler şu şekildedir:

Bizim II

*Hakkın hikmetinden ibret almalı,
Ağlayarak camilere dolmalı,
Kurban kesip öte istiğfar olmalı,
Böyle ilan etsin ulumuz bizim.
Nerede Allah dersen orada hazır,
Bizim yardımcımız Hz. Hızır,
Ali Sait Paşa değerli vezir,
Bundan gayri yoktur ulumuz bizim.*

*Enver'le Niyazi Arslan beyimiz,
Efrad-ı askerdir karlı dağımız,
Şeneldi bahçeler bitti bağımız,
Meyveye dizildi dalımız bizim.*

*İstedığımız gibi çıktı manalar,
İnşallah iyi olur gayri seneler,
Milletin vekili akıldaneler,
Gittikçe çoğalır şanıımız bizim.*

*Namazda niyazda hürriyet verdi,
Çok şükür Mevla'ya murada erdi,
Maiyette hazır ikinci ordu,
Arslan ile dolu çölümüz bizim.*

*Selanik şehridir arslanlar yurdu,
Düşmanın alınına topları kurdu,
Fedakârimızdır Üçüncü Ordu,
Zülfikar sahibi Ali'miz bizim.*

*İrahmet deryası ümidim Haktır,
Efendim çok yaşa duacın çoktur,
Adaletine de diycek yoktur,
Alillerden ali dinimiz bizim (ss.64-65).*

Garip

*Üç durnam geldi de gökte dolanır,
Ötüşmen durnalar garibem garip,
Sıla gözümde yüreğim dağlanır,
Ötüşmen durnalar garibem garip.*

*İkisi eşlide biri yalnız,
Ne sebepten perişan düştü haliniz,
Gediğe de uğrar mı ola yolunuz,
Ötüşmen durnalar garibem garip.*

*Çetin imiş Anavarza kalesi,
Eksik olmaz yiğitlerin belası,
Daha dolmadı mı gurbet çilesi?
Ötüşmen durnalar garibem garip.*

*Durnanın kanadı harza telinden,
Söyledikçe ballar akar dilinden,
Hemi vatanımdan hemi ilimden,
Ötüşmen durnalar garibem garip.*

*Durnanın kanadı zatiden eğri,
Aşnası yok diye yuhadır bağı,
Bir mektup yazayım götürün doğru,
Ötüşmen durnalar garibem garip (s. 74).*

Yardımsaverlik Değeri: Şiirlerinin büyük çoğunluğu yazıya geçirilmediğinden maalesef zaman içinde yitip giden, değerli halk ozanımız Serdarî'nin günümüze ulaşan şiirlerinin içerisinde yardımsaverlik değerine ilişkin ifadelerle sadece "Kınam Ağladı" adlı şiirinde rastlanılmıştır. Bu ifadeler ise şu şekildedir:

...

*Hakkını helal eyle oğulsuz anam,
Ehli fukaraya çok eyle in'am,
On sekiz yaşında yıkıldı binam,
Himinden söküldü binam ağladı (s. 49).*

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Araştırma kapsamında Şarkışlalı Âşık Serdarî'nin şiirlerinde öğretim programlarında karşılık bulan on kök değerden adalet değerine, "Vururlar Seni", "Bizim I", "Eyleme", "Demişler" ve "Bizim II" isimli 5 farklı şiirde rastlanılmıştır. Serdarî'nin şiirlerinde dürüstlük değerine, "Bizim I" ve "Yiğidin" adlı iki farklı şiirde rastlanılmıştır. Öz denetim değerine; halk ozanımızın "Demhanelerde", "Eyleme", "Vururlar Seni", "Sözüm Yok", "Varman", "Ne Bilsin", "İreçber" ve "Oturur" isimli 8 farklı şiirinde rastlanılmıştır. Sabır değeri; Serdarî'nin "Çare Mustafa", "Demhanelerde", "Felek" ve "Beklerim" isimli 4 farklı şiirinde tespit edilmiştir. Saygı değeri; Serdarî'nin "Kınam Ağladı", "Neler Etti", "Bizim I", "Demişler" ve "Karı Değildir" adlı 5 farklı şiirinde tespit edilmiştir. Sivashlı halk ozanımızın şiirlerinde sevgi değerine, "Yanmayayım mı", "Felek", "Beklerim", "Duramıyorum", "Olsun", "Dilber" ve "Ölümü" isimli 7 farklı şiirde rastlanılmıştır. Yine Serdarî'nin incelenen şiirlerinde sorumluluk değeri, "Kınam Ağladı", "Deli Serdarî", "Senin mi", "Kuloğlan" ve "Oturur" isimli 5 farklı şiirinde bulunmuştur. Vatanseverlik değeri Serdarî'nin "Garip" ve "Bizim II" adlı iki farklı şiirinde tespit edilmiştir. Serdarî'nin yardımseverlik değerine yalnızca "Kınam Ağladı" şiirinde yer verdiğine ulaşılmıştır. Şarkışlalı Âşık Serdarî'nin şiirlerinde dostluk değerine ilişkin herhangi bir ifadeye rastlanılmamıştır.

Halk ozanımız Serdarî'nin analiz edilen 31 adet şiirinden 27 tanesinde kök değerlere ilişkin ifadeler ulaşılırken; "Bostanım", "Gönül Eğlesin", "Borç Olsun" ve "Ündür Bu" isimli şiirlerinde herhangi bir kök değere ait ifadeye rastlanılmamıştır.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak, Serdarî'nin şiirlerinde öz denetim, sevgi, adalet, vatanseverlik, sorumluluk ve saygı değerlerine ilişkin ifadelerin frekanslarının fazla olduğu görülmektedir. Buna karşın frekansı en az olan değer ise yardımseverlik değeri olarak bulunmuştur. Yine bu sonuçlara göre yapılacak olan genellemede, Serdarî'nin şiirlerinde öz denetim, sevgi, adalet, vatanseverlik, sorumluluk ve saygı değerlerine ilişkin ifadelerin yüzdelerinin fazla olduğu görülmektedir. Buna karşın yüzdesi en az olan değer ise yardımseverlik değeri olarak bulunmuştur. Tüm bu sonuçlardan yola çıkarak, Sivashlı Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinin öğretim programlarında yer alan kök değerler açısından zengin olduğunu söylemek mümkündür.

Değer eğitiminin oldukça önem kazandığı günümüzde sözlü ve yazılı edebi eserlerin değer aktarımına katkısını inceleyen araştırmaların sayısı da her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda alan yazında gerçekleştirilen araştırmaların sonuçları da genel olarak bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Göktürk (2022), "Değerler Eğitimi Bağlamında Aşık Tarzı Türk Şiir Geleneğinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde aşıklık geleneğinin değer eğitimindeki önemi üzerinde durmuş ve âşıkların eserlerinde öne çıkan adalet, aile birliğine önem verme, bilimsellik, doğruluk, duyarlılık, hoşgörü, kanaatkârlık, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, şefkat, vatanseverlik, yardımlaşma gibi

değerler üzerinde tahliller yapmıştır. Aşıklık geleneğindeki şiirlerin gücünden yararlanarak değer eğitiminin içselleştirilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Aşıklık geleneğinin temsilcilerinden olan Serdarî'nin şiirlerinin kök değerler açısından incelendiği ve bu değerlerin büyük ölçüde şiirlerde yer aldığı sonucuna ulaşılan bu araştırma, Göktürk'ün tez çalışması ile de örtüşmektedir.

Bebek (2020), "Dadaloğlu Şiirleri 'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitapları İçin Şiir Önerileri" isimli yüksek lisans çalışmasında Halk Ozanı Dadaloğlu'nun şiirlerindeki değerleri analiz etmiş ve Dadaloğlu şiirlerinin toplumumuzun hafızasında yer edinmiş ve hâlâ varlığını koruyan birçok değere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer sonuçlar bu çalışmada da elde edilmiş ve Serdarî'nin şiirlerinde on kök değerden dokuzunun varlığı tespit edilmiştir.

Yine sözlü edebiyat ürünlerinden olan Türkülerin değer eğitiminde kullanımını ele alan Gökdemir (2019), "7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Türkülerle Değerler Eğitimi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında 7. Sınıf öğrencilerinden oluşan 25 kişilik bir çalışma grubuyla araştırmasını yürütmüş, Sosyal Bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi verileceği ve Sosyal Bilgiler dersinin türküler kullanılarak daha etkili ve verimli olacağı sonucuna ulaşmıştır. Halk ozanlarının şiirlerinin de türküler gibi sözlü edebiyat ürünleri içerisinde yer aldıkları düşünülürse Serdarî'nin kök değerler açısından incelenen şiirlerinin de değer eğitiminde faydalanılabilir nitelikte olduğunu söylemek mümkündür.

G. Kaya & Canbulat (2018), "Hayat Bilgisi Dersi Değerlerinin Öğretiminde Halk Ozanlarının Önemi: Neşet Ertaş Örneği" başlıklı araştırmalarında, Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde Halk ozanlarından yararlanılmadığı, Neşet Ertaş'ın incelenen eserlerinde değerlerden özsaygı, doğruluk, dürüstlük, vatanseverlik, saygı, sevgi, adalet, hoşgörü, sabır, yeniliğe açıklık gibi değerlerin etkileyici şekilde vurgulandığı, halk ozanlarının Hayat Bilgisi dersi değerlerinin öğretiminde kullanılabilmesi ve bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu sonucuna varmışlardır. Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinin kök değerler açısından incelendiği bu araştırma ise alandaki eksikliğe bir katkı sunması açısından önemli görülmektedir.

Kurtoğlu (2017), "Aşık Veysel'in Şiirlerini Değerler Eğitimi Açısından Okumak" adlı çalışmasında Aşık Veysel'in 158 eserini incelemiş ve 60'ın üzerinde değer tespit etmiştir. Bu değerler içerisinde Aşık Veysel'in şiirlerinde en sık rastlanılan değerleri: "sevgi, birlik ve beraberlik, çalışkanlık, millî bilinç, mücadelecilik, doğruluk, dürüstlük, büyüklere saygı, eşitlik, sabır ve cesaret, fedakârlık, feragat, diğerkâmlık, tasarruf ve ümitvarlık" olarak bulmuştur. Ulaşılan sonuçlar bu araştırmanın sonuçları ile genel olarak benzerlik göstermektedir.

Turhan & Kova (2012), "Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönülüm Bağlamında Bir İnceleme" isimli çalışmalarında bahsi geçen halk ozanlarımızın 17 adet eserini içerdikleri değerler bakımından incelemişler ve incelenen eserlerin adalet, saygı, sevgi, dürüstlük, doğruluk, sosyal içermeye, hoşgörü, mertlik, hümanizm, bilime değer verme ve birlik-beraberlik gibi değerleri etkileyici şekilde vurguladığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde bu çalışmada Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinde en çok vurgulanan değerlerin adalet, sevgi ve saygı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmalar ile bir kez daha anlaşılmıştır ki halk ozanlarımız, milli kültürümüz içinde yer alan değerleri sıklıkla eserlerine taşıyan ve bu değerleri çağlarının çok ötesine ulaştıran toplum hafızasında yer etmiş kıymetli sanatçılardır. Bu bağlamda halk ozanlarımızın şiirlerinin değerler açısından tek tek analiz edilmesi ve değer eğitimi hususunda öğrenciler ile buluşturulması oldukça önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında değer eğitimi ve çocuk edebiyatı ürünlerinden olan şiirlerden faydalanma konusunda şu öneriler getirilebilir:

- Sivaslı Halk Ozanı Serdarî'nin şiirlerinin kök değerler açısından zengin bir yelpazeye sahip olması nedeniyle bu şiirler değer eğitiminde öğretmenler tarafından yardımcı kaynak olarak kullanılabilir.
- Şiirlerin yöre ağzıyla kitaplaştırılması ve yöresel bazı kelimelerin anlamlarının bilinmemesi olası olduğundan bu kelimeler belirlenip sadeleştirilebilir ve çocuklara uygun hale getirilebilir.
- Bahse konu şiirler, uzman kişilerce incelenerek çocuklar için uygun hale getirildikten sonra, gerek kültürel aktarım gerekse değer eğitimi kapsamında bu şiirlere ders kitaplarında yer verilebilir.
- Değer eğitimi konusunda masallara oranla biraz daha geri planda kalan şiirlerin çocukların kişilik gelişimleri için masallar kadar önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle araştırmacılar tarafından bu tür çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Birçok farklı türde şiirler analiz edilip sahadaki öğretmenlerin bu konudaki ihtiyaçları karşılanabilir.

Kaynakça:

- Aslanoğlu, İ. (2006). *Sivas Meşhurları* (C. 2). Sivas Valiliği Kültür ve Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Bebek, A. (2020). *Dadaloğlu Şiirleri'nin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitapları İçin Şiir Önerileri* [Yüksek Lisans]. Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (14. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, D. T. (2012). *Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Araştırma: Tanımlar, Türler ve Teoriler* [Doktora Tezi]. Ege Üniversitesi.
- Gez, A., & Çınpolat, E. (2022). *Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Edebi Ürünlerle İlgili Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*. Milli Eğitim Dergisi, 51(233), 535-555.
- Gökdemir, S. (2019). *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Türkülerle Değerler Eğitimi* [Yüksek Lisans]. Marmara Üniversitesi.
- Göktürk, H. (2022). *Değerler Eğitimi Bağlamında Aşık Tarzı Türk Şiir Geleneğinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans]. Sakarya Üniversitesi.
- Karataş, Z. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(1), 62-80.*
- Kaya, D. (2009). *Sivas Halk Şairleri* (C. 5). Sivas Valiliği Kültür ve Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Kaya, G., & Canbulat, T. (2018). *Hayat Bilgisi Dersi Değerlerinin Öğretiminde Halk Ozanlarının Önemi: Neşet Ertaş Örneği*. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi. 5(14), 147-159.
- Kaymakçı, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Sözlü ve Yazılı Edebi Türlerin Kullanım Durumu*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 20, 230-255.
- Kıral, B. (2020). *Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Döküman Analizi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 15, 170-189.*
- Kurtoğlu, F. S. (2017). *Aşık Veysel'in Şiirlerini Değerler Eğitimi Açısından Okumak*. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi. 83, 101-123.
- Milli Eğitim Temel Kanunu, 1739 (1973). <https://www.mevzuat.gov.tr/>
- Otluoğlu, R. (2001). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerinin Ders Aracı Olarak Kullanımının Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi* [Yüksek Lisans]. Marmara Üniversitesi.
- Özdemir, A. (1997). *Şarkışlalı Aşık Serdari ve Yöre Halk Şairleri*. Şarkışla Kültür Sanat ve Sosyal Dayanışma Derneği.
- Özer, H. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünlerin Kullanımı ve Değer Aktarımındaki Katkılarına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri* [Yüksek Lisans]. Anadolu Üniversitesi.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017).
- TDK. (2005). *TDK TÜRKÇE SÖZLÜK* (10. bs). Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Turhan, M., & Kova, Ö. (2012). *Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsunî Şerif, Âşık Veysel ve Özyay Gönülüm Bağlamında Bir İnceleme*. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 3(6), 117-128.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (12. bs). Seçkin Yayıncılık.